

Heinolan kaupunki

Viite: Lausuntopyyntö 15.11.2024

Asia: Etu-Jyrängön asemakaavan muutos OAS, Heinola

Heinolan kaupunki on laatimassa asemakaavan muutosta Etu-Jyrängön alueelle. Suunnittelualue sijaitsee Lahdentien eteläpuolella noin kilometrin päässä Heinolan keskustasta ja sen pinta-ala on noin 29 hehtaaria. Alue on pientalovaltaista asuinalueita. Asemakaavan muutos koskee Jyrängön (20.) kaupunginosan kortteleita (tai osia kortteleista) 2, 3, 4, 6, 7, 10, 21, 22, 24, 27, 82 sekä katu- ja puistoalueita. Asemakaavan muutoksen tarkoituksena on tarkistaa, täydentää, yhtenäistää ja ajanmukaistaa asemakaavamääräykset siltä osin, kun ne eivät ohjaa alueen rakentamista riittävällä tarkkuudella tai poikkeavat alueen nykyisestä käytöstä ja tavoitteista. Tavoitteena on myös turhien rajoitteiden purkaminen ja toiminnoiltaan sekoittuneen alueiden käytön ja lisärakentamisen mahdollistaminen.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo antaa 14.11.2024 päivätystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta pyydettyä lausuntoaan seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnittelualueen muinaisjäännöstiedot ovat vanhentuneet. Viimeksi se on ollut osa inventoinnin kohdealueita vuonna 2003 suoritetussa Heinolan arkeologisessa täydennysinventoinnissa (*H. Poutiainen 2003: Heinola. Arkeologinen täydennysinventointi*). Suunnittelualue on pääosin kuitenkin rakennettua, ja sen maaperä isoin osin entuudestaan myllättyä. Mahdollisuudet sille, että alueella olisi säilynyt muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojelua edellyttäviä kohteita, ovat hyvin pienet. Lisäksi uutta rakentamista/muuttuvaa maankäyttöä ei kaavasunnitelman mukaan ole juurikaan tulossa kaava-alueen rakentamattomille osille. Edellä esitetyn perusteella museo katsoo, ettei tarvetta muinaisjäännösten selvittämiseksi ole.

Suunnittelualueella sijaitsee kaksi suojelua edellyttävää kohdetta, jotka tulee huomioida kaavahankkeessa: historiallisen ajan rajamerkki (mj-rekisterin suojelustatus: *muu kulttuuriperintökohde*, tunnus *Jyrängönkatu 1000042644*) ja kaavakartalle jo merkitty maakellari (ei merkintää muinaisjäännösrekisterissä). Kaava-aineistoa on tarkennettava seuraavalla tavalla:

- 1) Molemmat edellä esitetyt kohteet tulee merkitä kaavakartalle suojelumerkinnällä: *s* (rajamerkki) ja *s* tai *sr* (maakellari). Jos molemmista käytetään samaa suojelumerkintää *s*, *muu kulttuuriperintökohde*, tulee ne eritellä indeksinumeroin (esim. *s-1* ja *s-2*).

- 2) Kaavamääräystä tulee tarkentaa muotoon (jos molemmista käytetään suojelumerkintää s) *Muu kulttuuriperintökohde. Alueella sijaitsevat historialliset rakenteet on säilytettävä. Suuremmista kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella alueellisen vastuumuseon (Lahten museot) kanssa. Indeksinumero viittaa kaavaselostuksen kohdenumerointiin.*
- 3) Jos molemmista kohteista käytetään suojelumerkintää s, on kaavaselostuksen lukuun 5.3 *Suojellut kohteet* (s. 36) on yksilöitävä kohteet kaavakartan indeksinumeroinnin mukaisesti ja lisättävä tarkentavat tiedot (tunnus, numero, tyyppi/alatyyppi, ajoitus). Jos vain rajamerkitä käytetään suojelumerkintää, on sen tarkentavat tiedot lisättävä kyseiseen kohtaan.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museolla ei ole kaavaluonnokseen muuta huomautettavaa.

Rakennettu kulttuuriperintö ja maisema

Alueelta on laadittu rakennetun kulttuuriympäristön inventointi (Selvitystyö Ahola 2021). Selvityksessä on luotu kaava-alueelta aluekuvaukset ympäristön eri osa-alueista, sekä selvitetty Jyrängön kaupunginosan historiaa. Raportissa on esitetty asiantuntija-arvio rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteistä sekä annettu suosituksia siitä, miten alueen arvoja tulisi käsitellä kaavassa.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisemalliset arvot on otettu hyvin kaavan tavoitteissa huomioon, mikä näkyy myös kaavaluonnoskartalla. Kaavan rakennussuojelumerkintää sr on kuitenkin tarkennettava siten, että suojelu kohdistetaan tarkemmin koskemaan rakennuksen julkisivuja ja vesikattoa. Museo ehdottaa kaavamääräystä täydennettäväksi seuraavalla tavalla: *"Kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas suojeltava rakennus. Suojelu koskee rakennuksen julkisivuja ja vesikattoa. Rakennuksessa tehtävät korjaustyöt ja muutokset eivät saa heikentää sen arvoa tai hävittää sen ominaispiirteitä. Rakennusta ei saa purkaa. Korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä alueellisen vastuumuseon lausunto."*

Mikäli muuna kulttuuriperintökohteena (s-1) luonnoskartalla esitetty maakellari on käytössä, tulee se muiden suojeltavien rakennusten tapaan merkittävä sr-merkinnällä.

Forskullan vierasmajan viereinen sauna kuuluu olennaisesti alueen rakennuskantaan ja on kulttuurihistoriallisesti arvokas. Rakennukselle tulee asettaa suojelumerkintä vierasmajan tapaan. Kaavaselostuksessa mainittu rakennuksen huonokuntoisuus ei vähennä rakennuksen kulttuurihistoriallista merkittävyyttä. Museo pitää hyvänä sitä, että kaava-alueelle on laadittu rakentamistapaohje, joka tarkentaa rakennettuun ympäristöön kohdistuvia määräyksiä.

Kaavan vaikutustenarviointia on täydennettävä siten, että kuvataan myös kulttuuriympäristöön kohdistuvat positiiviset vaikutukset (kohta 5.4.6.).

Museolla ei ole rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman osalta muuta huomautettavaa tässä kaavavaiheessa.

Julkinen taide

Museo kannustaa ottamaan huomioon kaavaselostuksessa mainitun julkisen taiteen myös kaavakartan määräyksissä.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
arkeologi	Tomi Kuljukka
rakennustutkija	Roosa Norrlin
vastuumuseotutkija	Elisa Lindell

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus